

CZU 343.1

OFIȚERUL DE INVESTIGAȚII – PARTE PARTICIPANTĂ LA PROCESUL PENAL

Nicolae VASILIȘIN,
doctorand,

*asistent universitar, Catedra „Activitate specială de investigații
și anticorupție” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
ORCID: 0000-0002-8840-8750*

Rezumat

Ofițerului de investigații îi revine un rol important în combaterea criminalității, iar printre sarcinile de bază ce-i revin se enumeră anticiparea intențiilor infracționale, evaluarea riscului infracțional și investigarea infracțiunilor. În cadrul procesului penal ofițerul de investigații își desfășoară activitatea în conlucrare nemijlocită cu organele procuraturii și de urmărire penală, executând indicațiile și sarcinile trasate în scris de către procuror și de către ofițerul de urmărire penală.

Cuvinte-cheie: *proces penal, activitate specială de investigații, măsuri speciale de investigații, ofițer de investigații.*

Summary

The investigating officer has an important role in combating crime, and among his basic tasks are the anticipation of criminal intentions, the assessment of criminal risk and the investigation of crimes. In the framework of the criminal process, the investigation officer carries out his activity in direct collaboration with the prosecutor's office and the criminal investigation bodies, carrying out the instructions and tasks drawn up in writing by the prosecutor and the criminal investigation officer.

Keywords: *criminal process, special investigative activity, special investigative measures, investigative officer.*

Introducere. În 2023 s-au împlinit 20 de ani de la intrarea în vigoare a Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14.03 2003, care a înlocuit și a transformat evolutiv Codul de procedură penală aprobat prin Legea R.S.S. Moldovenești din 24 martie 1961, într-o Lege procesual-penală nouă, „unica pe tot teritoriul Republicii Moldova și

obligatorie pentru toate organele de urmărire penală și instanțele judecătorești, indiferent de locul săvârșirii infracțiunii” [1, art. 4 alin. (1)].

De la adoptarea legii prenotate până în prezent, Codul de procedură penală (în continuare CPP) a fost republicat, fiind modificat și completat cu un șir de prevederi.

Includerea, în anul 2012, a activității speciale de investigații în dispoziția CPP a fost o noutate și o etapă de încercare de a obține în procesul efectuării urmăririi penale a materialului probatoriu prin realizarea măsurilor speciale de investigații, în condițiile imposibilității realizării pe altă cale a scopului procesului penal și/sau în cazul când putea fi prejudiciată considerabil activitatea de administrare a probelor.

Astfel, Capitolul III – mijloacele de probă și procedeele probatorii din CPP, secțiunea a 5-a, a fost completat în anul 2012 cu un nou conținut „Activitatea specială de investigații”, deși din anul 2003 unele procedee de urmărire penală – sechestrarea corespondenței (art.133), examinarea și ridicarea corespondenței sechestrate (art. 134), interceptarea comunicărilor (art. 135), efectuarea interceptării, înregistrării comunicărilor și certificarea lor (art. 136), înregistrările de imagini (art. 137) și verificarea înregistrării interceptărilor (art.138) – constituiau aceeași secțiune a 5-a cu denumirea „*Sechestrarea corespondenței poștale și interceptarea comunicărilor*”.

Cronologia modificărilor și completărilor CPP din anul 2003 până în prezent, în ceea ce ține de statutul ofițerului de investigații ca parte participantă la procesul penal, trezește mai multe controverse, iar unele din acestea voi încerca să le pun în evidență.

Analizând prevederile CPP, constat că, în perioada 2003-2011, legiuitorul a utilizat noțiunile de organ care exercită activitatea operativă de investigații (actualmente activitatea specială de investigații), iar sarcina de a efectua măsurile operative de investigații era atribuită organului de urmărire penală [ibidem 1, art. 55 alin. (2)]. Or, altfel spus, prevederile CPP din perioada menționată erau confuze în ce privește unele atribuții ale organului de urmărire penală privind înfăptuirea măsurilor operative de investigații. Organul de urmărire penală nu se regăsea în lista organelor care exercitau activitatea operativă de investigații potrivit prevederilor legii în vigoare la acel timp – Legea nr. 45 din 12.04.1994 privind activitatea operativă de investigații [2, art. 1 alin. (2) și art. art. 11 alin. (1)].

Din anul 2012, după modificările și completările ulterior operate în CPP, fără echivoc s-a indicat în prevederile acestui cod că activitatea specială de investigații se efectuează de către ofițerii de investigații în cadrul urmăririi penale în condițiile și în modul prevăzut de CPP [ibidem 1, art. 132¹ alin. (1)].

Așadar, activitatea specială de investigații se efectuează de către ofițerii de investigații ai subdiviziunilor specializate din cadrul ori subordonate Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării, Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat, Serviciului Vamal, Serviciului Fiscal de Stat și Administrației Naționale a Penitenciarelor, iar efectuarea măsurilor speciale de investigații de către alte autorități decât cele menționate se interzice [3, art. 6 alin. (1) și alin. (2)].

Atât Codul de procedură penală, cât și Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații (în continuare ASI) conțin mai multe redări de noțiuni și expuneri de text în contradictoriu, iar lipsa interpretărilor legislative și omiterea lacunelor existente face anevoioasă realizarea acestor proceduri specifice. Această problemă este în permanentă discuție în cadrul activității practice, iar unii cercetători autohtoni și-au expus viziunea în studiile efectuate.

În studiul monografic „Activitatea specială de investigații și procesul penal: aspecte comune și delimitări”, realizat de către cercetătorul științific Boris Glavan, au fost analizate un șir de probleme actuale legate de natura juridică a activității speciale de investigații și a procesului penal, fiind stabilite aspecte comune, dar și delimitările dintre acestea [4].

Un exemplu din șirul inconsecvențelor constatate servește chiar noțiunea activității speciale de investigații, expusă diferit în Codul de procedură penală de decât de cea expusă în Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații. Exemplul indicat a atras păreri diferite, de la admiterea unei greșeli în expunere până la „divizarea acestui gen de activitate în două părți distincte în funcție de caracterul investigațiilor speciale: proactive și reactive [ibidem 4, pag. 109]”.

După intrarea în vigoare a modificărilor și completărilor Codului de procedură penală nr.122/2003 și a Legii nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații, un șir de lacune urmează a fi înlăturate, inclusiv de expunere în contradictoriu a unor noțiuni și/sau texte.

Revenind la rolul și importanța ofițerului de investigații în calitate de participant la procesul penal constatăm că, în prevederile actuale ale CPP, lipsește o noțiune distinctă ofițerului de investigații reieșind din atribuțiile funcționale ce-i revin în cadrul procesului penal.

Reiterăm că, în timpul apropiat, vor interveni modificări și completări în CPP și în Legea nr. 59/2012, unde se va regăsi o nouă noțiune a ofițerului de investigație, fiindu-i determinate atribuții clare în cadrul procesului penal.

Ofițerul de investigații este persoana împuternicită care, în numele statului, efectuează măsurile speciale de investigații în conformitate cu

legislația în vigoare [ibidem 3, art. 9 alin. (1)]. Această noțiune este una generală și nu include în totalitate funcțiile atribuite ofițerului de investigații.

Activitatea specială de investigații este distinctă și determinată în activitatea efectuată doar de către funcționarul public cu statut de ofițer de investigații, iar prin urmare, este greșită presupunerea că ASI ar fi constituită doar din proceduri de autorizare, efectuare, consemnare și utilizare a măsurilor speciale de investigații.

Reieșind din noțiunea indicată în prevederile actuale ale art. 131¹ alin. (1) din CPP, „activitatea specială de investigații reprezintă totalitatea de acțiuni de urmărire penală cu caracter public și/sau secret efectuate de către ofițerii de investigații în cadrul urmăririi penale, numai în condițiile și în modul prevăzute de prezentul cod”. Astfel, deducem că ASI ar fi o activitate de urmărire penală, deși CPP reglementează doar o parte a activității speciale de investigații, și anume procedurile de autorizare, realizare, consemnare și utilizare a rezultatelor măsurilor speciale de investigații cu autorizarea judecătorului de instrucție, la demersul procurorului și cu autorizarea procurorului, în cadrul urmăririi penale. Altfel spus, CPP nu acoperă întregul proces de organizare și efectuare a ASI, nu determină atribuțiile funcționale ale ofițerului de investigații, nu reglementează procedeele tactice și competențele specifice în cadrul efectuării ASI, iar forțele, mijloacele, tacticile aplicate, mijloacele tehnice speciale, activitatea cu colaboratorii confidențiali, gestionarea dosarelor speciale, lucrul cu documentele secrete și asigurarea financiară este atribuită la informații ce constituie secret de stat în corespundere cu prevederile Legii nr. 245 din 27.11.2008 cu privire la secretul de stat.

Prevederile actuale ale Legii nr. 245/2008 determină clar categoriile de informații atribuite la secret de stat, printre care se numără informațiile din domeniul securității statului și asigurării ordinii de drept, cum ar fi: efectivul, forțele, conținutul, planurile, organizarea, finanțarea și asigurarea tehnico-materială, formele, tactica, metodele, mijloacele și rezultatele activităților de informații, de contrainformații și operative de investigații, persoanele care colaborează sau au colaborat confidențial cu organele care desfășoară activități de informații, de contrainformații și operative de investigații, alte metode, forme și mijloace de protecție a secretului de stat [5, art. 7 alin. (1), pct. 4) literele a),b),k)].

Așadar, „identitatea ofițerilor de investigații din cadrul subdiviziunilor specializate, care efectuează măsuri speciale de investigații și activează în calitate de investigatori sub acoperire, constituie secret de stat și poate fi dezvăluită numai cu acordul scris al acestor ofițeri și în conformitate cu Legea cu privire la secretul de stat” [ibidem 3, art. 9 alin. (3)].

Deci, ofițerul de investigații deja are determinat statutul special și atribuții clare care rezultă din prevederile Legii nr. 59/2012, iar ca parte participantă la procesul penal reprezintă organul de constatare cu atribuții în efectuarea măsurilor speciale de investigații și „execută ordonanțele ofițerului de urmărire penală, indicațiile scrise sau ordonanțele procurorului și încheierile instanței de judecată” [ibidem 3, art. 11 lit. c)].

Reieșind din noțiunea activității speciale de investigații deducem că această activitate este orientată direcționat la „prevenirea și combaterea criminalității, asigurarea securității statului, ordinii publice, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor, descoperirea și cercetarea infracțiunilor” [ibidem 3, art. 1 alin.(1)], iar sarcinile (*obiectivele*) acestei legi completează această noțiune. Așadar, activitatea ofițerului de investigații este orientată în mare parte la realizarea primordială a scopului procesului penal și este într-o interdependență cu activitatea ofițerului de urmărire penală.

Cu toate acestea, în cadrul procesului penal, atribuțiile ofițerului de investigații nu au o reglementare juridică prin analogia atribuțiilor ofițerului de urmărire penală reglementate în art.57 al CPP, iar independența realizării sarcinilor ofițerului de investigații în cadrul efectuării ASI se reduce în cazul „când acțiunea specială de investigații este dispusă și coordonată sau este condusă în cadrul procesului penal de către procuror sau de către ofițerul de urmărire penală, în interacțiune sau în conlucrare cu colaboratorii confidențiali” [ibidem 3, art. 6 alin.(3)].

După publicarea și intrarea în vigoare a modificărilor și completărilor la CPP, statutul și atribuțiile ofițerului de investigații în cadrul procesului penal vor fi determinate, fapt prin care se vor înlătura incertitudinile actuale existente.

Totodată, atribuțiile funcționale ale ofițerului de investigații sunt diverse, iar în funcție de competențele subiecților care efectuează ASI sunt delimitate și nu întrunesc doar acțiuni de urmărire penală exprimate prin efectuarea măsurilor speciale de investigații în corespundere cu prevederile CPP.

Fiecare autoritate/subiect care efectuează activitatea specială de investigații desemnat prin lege, conform actualei Legi nr. 59/2012 privind ASI (art.6 alin. (1)), își asigură independent activitatea organizatorică orientată la identificarea subdiviziunilor din cadrul ori subordonate autorității și prin ordinul conducătorului autorității atribuie unității structurale identificate un statut și competențe de subdiviziune specializate în efectuarea activității speciale de investigații (în continuare subdiviziune specializată).

Aceste subdiviziuni specializate pot avea atribuții diferite după

caracterul activității efectuate pe anumite direcții, după competențe determinate, după volumul activităților întreprinse, după aria de acțiune, etc., iar organizarea acestei activități, care va cuprinde inclusiv atribuții determinate ofițerului de investigații, urmează în mod obligatoriu a fi reglementată prin act normativ, aprobat prin ordinul conducătorului autorității.

Subdiviziunea specializată dispune de structură organizatorică proprie și de unități de personal (*funcții*) ierarhizate, care se aprobă prin ordinul conducătorului autorității, iar statut de ofițer de investigații se acordă prin ordinul angajatorului din cadrul autorității – subiect care efectuează ASI odată cu desemnarea în funcție a persoanei, luând în considerație rezultatele verificării privind eligibilitatea persoanei în funcție (*promovarea testului de integritate și primirea accesului la informații ce constituie secret de stat, se regăsesc printre condiții obligatorii*).

Etaplele menționate privind identificarea și atribuirea statutului de subdiviziune specializată în efectuarea ASI și statutului de ofițer de investigații rezultă din interpretarea prevederilor actuale ale art. 6 alin. (1) din Legea nr. 59/2012 privind ASI, efectuată în cadrul acestui studiu. Legislatorul a lăsat la discreția autorităților – subiecți ai ASI, alegerea de a acționa cu bună-credință la crearea și dezvoltarea independentă a subdiviziunilor specializate în scopul realizării competențelor ce le revin în conformitate cu legislația.

Activitatea subdiviziunilor specializate în efectuarea ASI este reglementată nemijlocit în regulamente, instrucțiuni, standarde comune și/sau ocupaționale. Ținând cont de competențele funcționale, regulamentele subdiviziunilor specializate diferă după obiective și conținut, aspect propriu și instrucțiunilor, iar standardele comune și/sau ocupaționale sunt aplicate uniform de către toate subdiviziunile specializate vizate. Unele exemple:

– în cadrul Poliției Republicii Moldova, prin ordinul Inspectoratului General al Poliției nr. 473 din 27 noiembrie 2017 au fost aprobate standardele comune de organizare, funcționare și dotare a subdiviziunilor de investigații, urmărire penală și criminalistice ale Poliției (în continuare standarde comune). În sensul normei indicate, noțiunea de standarde comune reprezintă ansamblu de norme obligatorii și executorii referitoare la organizarea activității de investigații, urmărire penală și criminalistică ale Poliției și în subdiviziunile subordonate, precum și reguli cu privire la interacțiunea subdiviziunilor împuternicite cu atribuții de prevenire, constatare, investigare și urmărire a infracțiunilor. Aceste standarde stabilesc sistemul organizatoric al organelor de investigații și de urmărire penală, inclusiv al subdiviziunilor cu activitate criminalistică, competența

lor funcțională, interacțiunea și coordonarea, dotarea și formarea profesională în domeniul investigare infracțiuni, urmărire penală, precum și în domeniul criminalistic [6];

– prin ordinul Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova nr. 165 din 14 mai 2018, au fost aprobate standarde ocupaționale în domeniile de specialitate „urmărire penală” și „investigații infracțiuni”. Aceste standarde prevăd descrierea ocupației, competențele generale și specifice pentru ofițerul de investigații și pentru ofițerul de urmărire penală, aplicate de către toate autoritățile administrative și instituțiile vizate din subordinea MAI [7].

După obținerea statutului de ofițer de investigații, funcționarul urmează a fi instruit obligatoriu în cadrul formării profesionale inițiale pentru a primi calificarea în domeniul efectuării ASI, iar cei care au obținut această calificare își vor continua instruirea profesională, perfecționându-și sistematic cunoștințele în acest domeniu. Instruirea ofițerilor de investigații se efectuează în subdiviziunea specializată în care activează, în instituțiile specializate de învățământ și/sau în cadrul instruirilor planificate naționale ori internaționale.

Activitatea ofițerului de investigații este distinctă, determinată prin acte normative, iar atribuțiile ce-i revin sunt specifice și interdependente de atribuțiile organului de urmărire penală în realizarea scopului procesului penal.

Codul de procedură penală al Republicii Moldova, în acest an, a marcat 20 de ani de la intrarea în vigoare, perioadă în care modificările și completările CPP efectuate pe parcurs au avut diferite efecte care pot fi apreciate corespunzător de către organele de aplicare a CPP și de către societatea civilă, în măsura asigurării și realizării scopului procesului penal.

În concluzie, ofițerul de investigație în calitate de parte care participă la procesul penal va avea atribuții determinate prin prevederile art. 57² CPP, care va intra în vigoare odată cu publicarea Legii nr. 286 din 05 octombrie 2023 pentru modificarea unor acte normative (privind activitatea specială de investigații) [8], iar acest fapt va distinge activitatea acestuia în cadrul procesului penal.

Referințe bibliografice

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14.03.2003, publicat la 07.06.2003 în Monitorul Oficial nr. 104-110, art. 447 și republicat în MO 2013, nr. 248-251, art. 699.

Codul de procedură penală aprobat prin Legea R.S.S. Moldovenești din 24 martie 1961 (Veștile Sovietului Suprem al R.S.S. Moldovenești, 1961, nr.10, art.42), abrogat la 07.06.2003.

2. Legea Republicii Moldova nr. 45 din 12.04.1994 privind activitatea operativă de investigații, publicată la 30.05.1994 în Monitorul Parlamentului nr. 11-13 art.38, abrogată la 29.03.2012 prin LP59, MO113-118/08.06.12 art. 373.

3. Legea Republicii Moldova nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, publicată la 08.06.2012 în Monitorul Oficial nr. 113-118 art.373.

4. GLAVAN Boris, Activitatea specială de investigații și procesul penal: aspecte comune și delimitări. Studiu monografic. Chișinău 2022, CZU 343.1 G 61, ISBN 978-9975-135-63-4.

5. Legea Republicii Moldova nr. 245 din 27.11.2008 cu privire la secretul de stat. Publicată în Monitorul Oficial, 27.02.2009, nr. 45-46, art. 123.

6. Ordinul Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova nr. 473 din 27 noiembrie 2017 „Cu privire la aprobarea standardelor comune de organizare, funcționare și dotare a subdiviziunilor de investigații, urmărire penală și criminalistice ale Poliției”.

7. Ordinul Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova nr. 165 din 14 mai 2018 „Cu privire la validarea standardelor ocupaționale în domeniile de specialitate „Urmărire penală” și „Investigații infracțiuni”.

8. Legea nr. 286 din 05 octombrie 2023 pentru modificarea unor acte normative (privind activitatea specială de investigații), *la data de 03.11.2023, nepublicată oficial.*